

Luftkamp og Bombardement

af

Holm Skole og nærmeste Omegn

berettet for kommende Slægter af lærer R.M.Jensen, der overværede denne Begivenhed natten mellem den 18. og 19. August 1942.

Forudsituation:

Klokken 11 1/2 den nævnte Aften, var vi paa Vej hjem til Skolen fra Sogneraadsformand, Gaardejer Hans Hansen, da vi lige var kommet inden for Døren hørte jeg en engelsk Flyvemaskine, der havde Retning Vest - Øst og nærmest maa have fulgt Alssund, jeg gik udenfor for at se om der skulde være noget at iagttage, og saa da, at nævnte Maskine udkastede 3 Lysbomber temmelig langt fra os at synes. Lige efter kom flere Maskiner, som kastede flere Lysbomber, saa der blev næsten klart som Dagen i den ellers temmelig mørke Nattetime. Det forekom mig, at de udkastede Lysbomber ligesom trak nærmere hen over Holm, og de, der derefter blev udkastet, var umiddelbart over vore Hoveder. Jeg skyndte mig op på Loftet, hvor min Hustru og Dreng var gaaet i Seng, og en Barnepige (Ella Grau) sov inde paa det sydøstlige Loftsværelse. Min Kone og jeg gik ind paa det sydøstlige tomme Loftsværelse for at betragte, hvad der skete paa Himlen: Der søgtes af kraftige Projektører sydfra (Tyske) efter Flyvere, og vi iagttog, at der var Afværgeild fra tyske Batterier, hvor vides ikke, men det er vel nærmest at antage, at Flensborg den nat skulde udsættes for Luftangreb af Englænderne, for efter Retningen at dømme kom Lyskeglerne og Afværgeilden fra den Retning for os af dømme. Mens vi staar og ser paa dette Skuespil, bliver der pludselig ligesom rusket i Yderdøren, vi studser over dette, da vi ikke har iagttaget, at der er faldet Bomber. Jeg raaber ned: Hvem der? Ingen Svar; ...men det samme gentager sig lige efter. Lidt Uhyggefølelse opstaar hos os. (Det maa jo være Lufttrykket fra fjernt kastede Bomber, der har foraarsaget dette). Før vi kunde komme til at spekulere over hvad, hvordan eller hvorledes med den rusken i Døren, falder der en Bombe (maaske en af dem i

Ulbjerg eller Dyvig). Huset rystede ganske eftertrykkeligt, og jeg var klar over, at der var Opræk til noget ekstraordinært.

Situation under Angrebet eller rettere Luftkampen:

Derfor for jeg straks ind i vores Soveværelse, tog vores Dreng op af Sengen, og vi skyndte os alle fire ned i Kælderen og anbragte os der i det vestlige Rum. Aldrig saa snart, vi var kommet til at sidde ned, hylede en Bombe -- maaske 2 gennem Luften. Den ene ramte Møller Hansens Udhus, som fuldstændig pulveriseredes, hesten blev hovedløs kastet op i Luften og havnede sammen med Koen, der ogsaa dræbtes, hen imod Møllen, som blev meget stærkt ramponeret. Møller Hansen blev saaret af en Splint i Armen og blev af det stærke Lufttryk sendt gennem en Dør ind i en anden Stue (beliggende mod Syd) kaldet "det røj dørnsk" og fik ved den medfart yderligere Læsioner af lettere Art i Hovedet, Hans Hustru blev skaanet for Overlast ud over det, at hun af Trykket ogsaa blev kastet et godt Stykke bort. Vi gøs bogstavelig talt, mens dette foregik, og trykkede os endnu nærmere sammen i Kælderens Hjørne, da Virkningen af den anden Bombe kom. Den havde ramt Gaardejer Christensens Ladebygning, som med Maskiner og andet Indhold blev fuldstændig ødelagt. Da den 3. Bombe kom, for der samtidig Jagermaskiner hen over vore Hoveder, og vi hørte tydeligt, hvordan Maskingeværerne knaldede (Mærker af disse var at finde i Tagene, inde i Husenes Loft og Vægge, især oppe hos Lærer Hansen, i hvis vægge man fandt 30 Huller - alene i det Rum, hvor han havde Soveværelse - Hans Lejlighed var ovenpaa selve Skolebygningen.) Den faldt i den ene ende af Svinestalden, mellem denne og Hestestalden. Ved dette Nedslag blev hele Udbygningens totale udslettelse fuldbyrdet. Af 35 Svin, store og smaa, blev en Snes Stykker paa en mirakuløs Maade reddet, nogle af dem blev Dagen efter draget levende frem af Ruinerne sammen med en del Høns. Hvordan var nu Virkningen af denne Bombe paa os i Kælderen??? Vi mærkede straks efter en ganske ejendommelig Lugt i Kælderen, som en Blanding af Svovl og Støv, fantastisk tørt, saa vore Ganer øjeblikkelig blev tørre, og Samtidig hørte vi, hvordan det ligesom knagede i hele Huset. Tagstenene paa Huset var allesammen suget eller trykke løse og en Mængde af dem styrtede raslende ned foran Kælderens Vindue. Men lige efter Nedslaget hørte vi ogsaa, hvordan Svinene derovre i Gaarden hvinede, og Køer brølede højlydt af Angst. Naturligvis har det forfærdelige "Uvej" gjort de udegaaende Kreaturer bange, saa de nu kom brølede, løbende gennem Byen - fuldstændig sanseløse. Vi

var klare over, at der maatte være sket noget meget alvorligt, men hvor vidste vi ikke helt nøje. Men nu hører vi ogsaa mennesker raabe højt hvad er det de raaber?? Jo, de raaber over til os, om vi er levende. Det er Christensens, der raaber. Jeg raaber af al Kraft op af Kældervinduet: Ja, og skynd jer, hvis I kan og kom over til os i Kælderen!

De løber, alt hvad de kan de kryber langs Hegnet om Skolen og kommer til Døren mod øst den er laaset! Jeg springer op til Kældertrappen og vil have denne op, men Trappen til Loftet er forskubbet, og dette har bevirket, at Døren er blevet klemt til, saa der maa drøje Slag og Spark til for at faa den op. Værre blev det næsten med Yderdøren, den var laaset. Jeg forsøgte at laase op. Umuligt! de masede paa den udefra, og da de endelig holdt op dermed, og den var oplaaset, var den næsten ikke til at faa op, fordi der var en Mængde Murbrokker, Træværk m.m., som var gaaet i Klemme under den. Frygtelige øjeblikke, mens Flyverne stadig raser (Jagere og Bombere mellem hinande), gaar. Endelig gaar den op, den bliver staaende aaben for jeg presses bogstaveligt ned i Kælderen af 3 rystende Sjæle. De fortæller, at Gaarden er styrtet sammen og de er med Nød og Næppe kommet levende fra hele dette Ragnarok. men Skolen staar da, siger de. Vi trøstes noget derved, men alligevel: Nerverne er højspændte, skal maaske Skolen og alt det ogsaa blive jævnet med Jorden, skal vi blive levende begravet? Vil det koste menneskeliv? Mange Tanker suser gennem vore Hjerner, samtidig med, at vi anstiller Sandsynlighedsberegninger over dette horrible Inferno, som vi er stedet i. Nu hylér det sønderskærende genne Luften --- Torpedo? Nedslag hvor? Frygteligt at høre, jeg synes som om dens Retninger mod Skolen, et skarpt Glimt forkynder, at den er slaaet ned, den havnede i Haven Nord for Skolen og ødelagde den ved at lave et mægtigt Krater og sprede den raa Underjord over det hele og den Følgesvende 2 Bomber suser ned --- den ene i det nordvestlige hjørne af Skolepladsen, den anden i den nordvestlige Hjørne af Sportspladsen. Paa det Tidspunkt, da Bomben i Haven suser ned, er Lærer Hansen paa Vej ned i sin Kælder, han overraskes af den kolossale Trykvirkning, løftes op og havner nede paa den næste Trappeafsats, mens alt hvad der hedder Puds paa Lofter og Vægge suser ned om Ørerne paa ham, ogsaa han faar et Pust af denne modbydelige Støvsky af Jord, Pudse-Kalkstøv iblandet Svovl eller Krudtlugt. Der raabes efter hamovre fra Broderens paa den anden Side Gaden, han skal skynde sig at komme over til dem, han iler af Sted gennem

Splinteregn og susende Sten og Træstykker ned gennem haven og over til sin Familie, hvor han sammen med dem søger Dækning inde bag en Ydervæg nede i Stuen mod Gaden. Endnu flere Nedslag følger efter, bl.a. 3 store ned i Grd. Sarsgaars Mark ca. 800 m fra Skolen mod Nord. 13 Bomber faldt ude ved Eskebjerg, mange i Dyvig, hvoraf de to ramte Bertel Petersens, og Struks Ejendomme, deres Udhuse bortsprængtes. Men samtidig regner det ned med Brandbomber overalt, mange af dem træffer P.Madsens Ejendom i Dyvig, alt deres Tøj og andre Ejendele i Indhuset brænder totalt, og de maa redde Livet ved at løbe ud paa Marken og søge Dækning for de stadig i stort Tal faldende Brandbomber. Der er ved et Under ingen Mennesker kommet af med Livet. Jo, nu lyder der en rasende brummende Lyd, det er en Jager kan vi høre, den farer tæt hen over Skolen, forsvinder, og alt er stille. En vidunderlig Stilhed, vi forstaar den slet ikke, vil det mon begynde igen, vi venter 2 Minutter, Stilheden er der stadig, vi søger op af Kælderen, gaar op paa Loftet og vil hente Barnesengen ned i Kælderen. Hele soveværelset er raseret, og paa Drengens Hovedpude ligger der en halv Mursten, der er slaaet ud af Muren i den nordre Væg og er altsaa havnet i Sengen, bestemt for Drengens Hoved???? Ja, det vides jo ikke, men vi takker i vort stille Sind for, at vi havde fundet Naade og beskyttelse for det hele i Kælderen. Vi bærer Sengen ned Kælderen, lægger Drengen i den, han sover snart, han troede, der havde været Tordenvejr. Hvordan staar det til udenfor?

Hvad vi saa efter de tre Kvarters Rædsler.

Jeg skal i det følgende saa nært holde mig til Skolen. Og ellers i store Træk beskrive Dagene derpaa. Taget er for det første revet af hele Skolen undtaget Gymnastiksalen, Lærer Hansens Lejlighed er fuldkommen raseret, der er ikke en hel Væg eller sige Loft, Dørene og Væggene er gennemhullede af Granatsplinter, og der er ingen Døre, som er paa deres Hængsler, alt ligger væltet, knust, molestret til det yderste. Det samme er Tilfældet i Skolestuerne. Her er Lofterne gjort rene for Puds, ligesaa i Forgangen. Dørene er sprængt og Karmene er mange Stede splindret i Stumper og Stykker. Udvendig er en mængde Bombesplinter faret ind i Væggen. Prøv at se til højre for nordre Dør oppe for oven, eller i samme Væg henne mod det nordvestre Hjørne. Ca. 50 Splinter har prøvet Kræfter paa Muren. Udenfor samme Væg ligger en sammenkrøllet Jernbjælke, den er gennemhullet mange Steder og er

kommet susende ovre fra Christensens Svinestald. Er det den der har lavet et stort Hul i Garagens Nordvæg? Nej, det viser sig at være et Jernrør, som er slynget ovre fra Christensens Svinestald. Vi fandt det inde i Garagen. Alle Udhusets Døre er trukket eller suget ud af deres Karme, de ligger alle ødelagte, paa nær Døren til Vaskehuset. En Bjælke herinde er truffet af en eller anden Genstand, som har skrællet en Spaan ca. 4 cm tyk af den, den er knækket.

En Mængde Bombesplinter og andre Materialer har regnet over paa vores Bolig og har efterladt sig Mærker forskellige Steder, (Se Tagrendenedløbet ved den Dør, der er mod Vest og Muren ved samme). Taget var jo helt af Bygningen og Haven om Huset var oversaaet med Splinter, store Bjælkestykker, Brosten og Jern-Tagplader fra Christensens Lade. Alle Rum er hærgede af Splinter og Børnene skulde have begyndt deres Skolegang efter Sommerferien den 20. August, men denne blev forlænget, idet Skolernes Lokalteter for fuld Kraft paabegyndtes en Istandsættelse den 21. August.

En Oprydningskolonne fra vestre Luftværnskommando fra Haderslev (29 Mand) ankom den 21. August og begyndte at faa ryddet op i alle Omgivelserne. Christensens stuehus blev benyttet som Sovesal, og Udbygningernes Ruiner blev sorteret og delvis kørt ned i de store Bombekraterer, som paa nedenstaaende Plan er antydet Placeringen af.

Mens istandsættelsen af Boligen gik for sig, boede vi hos Kbmd. P.Thomsen og havde vore Møbler hensat paa Gaardejer Mads Jessens Loft, hvis Gæsteværelse vi benyttede som Soveværelse. Lad mig slutte denne lille Beretning med et Ønske om, at ingen senere Slægter --- ej heller min egen Slægt, maatte udsættes for flere af den Slags Rædsler, der skyldes Krig --- og dermed Vansind!

Dette er en afskrift af en kopi af lærer R.M.Jensens beretning. Kopien er ikke fuldstændig læsbar og den i beretningen omtalte plan-tegning over placeringen af bombekratererne, er ikke så tydelig at den er brugbar, hvorfor denne ikke er medtaget.

Holm Lokalhistoriske Arkiv/sept.2022/MS

